

MISTERIS, GIRAGONSES I AMBIGÜITATS

Aquesta OTAN que ens envolta

Després de dos anys de misteris, giragonses i ambigüitats, el 23 d'octubre de 1984 el president Felipe González feia davant del Congrés de diputats un dels anuncis més espectaculars i potser transcendents de tota l'etapa democràtica: el govern socialista abonava, a partir d'aquell moment, la permanència d'Espanya a l'OTAN, ingrés forçat el 1981 pel govern centrista de Leopoldo Calvo-Sotelo, sense oferir raons de pes. D'aquesta manera, Felipe González trencà sobtadament una lògica que s'havia anat creant, per impulsar-ne una altra de signe contrari, que a hores d'ara encara no ha pogut quallar.

En el seu ja famós «decàleg» el primer ministre proposà nou mesures compensatòries a la permanència d'Espanya dins l'Aliança, mesures que van des de la desnuclearització del territori espanyol fins a la reducció de la presència militar nord-americana a les bases d'utilització conjunta. Com a punt a part, mantingué la proposta de consultar-ho directament a la ciutadania, mitjançant el referèndum promès pels socialistes durant la campanya electoral de 1982. Ell mateix tancava, així, les tenalles que des de llavors pincen la vida política estatal i, d'una manera molt especial, la del govern central. La dreta es declarà conforme amb el decàleg, però contrària a la convocatòria del referèndum, i en canvi l'esquerra l'aplaudí, però rebutjà el nou punt de partida, o sigui, la permanència. Aquest és, en síntesi, el dilema que encara perviu.

Primerament fora; després, dins

Durant l'aspre debat parlamentari a l'hivern i la primavera de 1981 que precedí l'adhesió d'Espanya al Tractat de Washington, el PSOE, concretament Felipe González, que en aquella ocasió va fer-ne de portaveu, s'oposà amb una gran energia al fet que es fes aquest pas i donà la imatge que, si ells assolien el poder, treurien Espanya de l'OTAN. És veritat que no hi hagué mai un compromís formal, però tothom ho interpretà així, i

Després de la darrera trobada de González i Reagan, ara fa unes setmanes, s'han disparat els rumors de fortes pressions exteriors i interiors, adreçades a impedir el referèndum sobre la permanència en l'Aliança Atlàntica

Josep M. Sanmartí

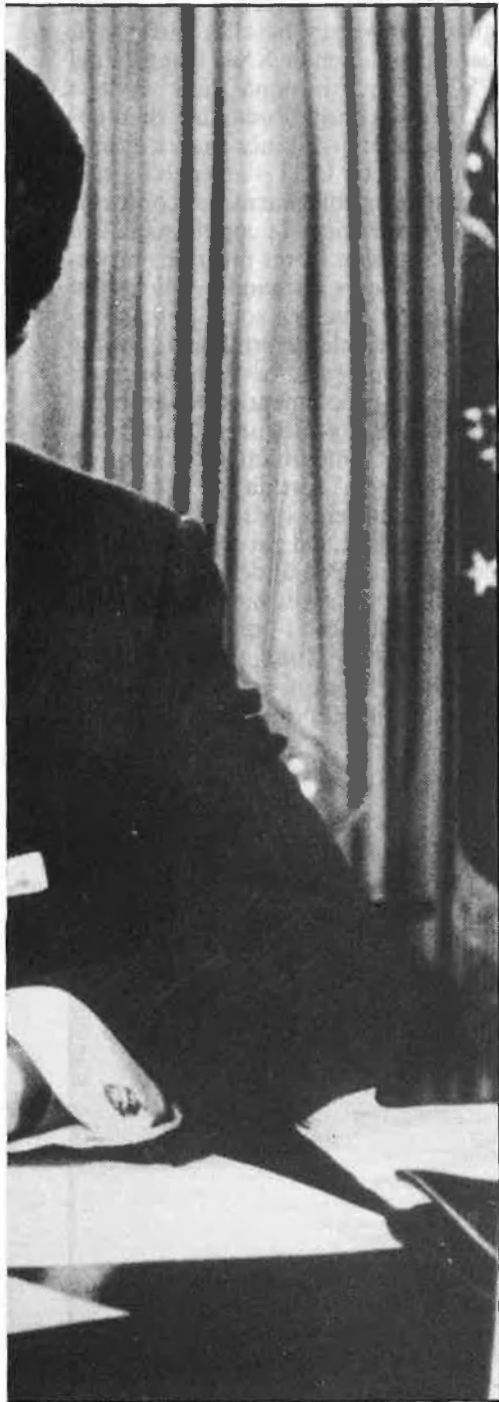
els socialistes no solament no desferen aquesta impressió sinó que la conreen sistemàticament. Val a dir que aquesta idea ajudà no poc el PSOE a replegar els deu milions de vots de 1982. Per això, observadors i opinió pública en general estaven convençuts que, bon punt poguessin, els socialistes al govern central convocarien el referèndum i amb un ampli suport popular retirarien Espanya de l'Aliança.

En lloc de fer-ho així, el govern començà a fer volar coloms cada vegada que sortia la qüestió. Intensificà els llaços amb l'OTAN i ajornà la convocatòria del referèndum... fins a

la declaració del 23 d'octubre de 1984, que capgirava la situació. El PSOE s'arreglerava amb les forces atlantistes en el seu gir més espectacular des que ocupa el poder i en contrast amb les posicions sostingudes des de l'oposició. Els arguments aduïts per aquest canvi són tant difusos i discutibles com els esgrimits en 1981 per entrar en l'OTAN. Tanmateix, potser se'n poden destacar tres, dos dels quals són, de fet, el mateix.

Sortir de l'OTAN, diu Felipe González, trencaria l'equilibri internacional originat per l'ingrés espanyol (la tesi de l'equilibri entre els blocs militars fou la fonamental dels socialistes

ment l'econòmic, tecnològic i comercial, a través de la CEE, sinó també el defensiu, militar i polític a través de l'OTAN (i d'altres organismes, com el Cocom). La reintegració ha de ser total i el govern no creu possible ser neutral en matèria de defensa i arreglerat en matèria econòmica o política. A partir d'aquest plantejament, és impossible no relacionar/subordinar directament l'adhesió d'Espanya a la CEE amb la permanència a l'OTAN. Alguns països, com la República Federal Alemanya, han reconegut clarament que aquest és el veritable preu de l'entrada d'Espanya al nucli d'Europa.

A l'esquerra, Reagan, president del país que ha jugat més fort en tota la qüestió. Dalt, consigna del PSOE en 1981.

per oposar-se a l'ingrés) i si Espanya se'n surt ara, els conservadors la hi tornarien a ficar quan obtinguessin el govern. Aquestes entrades i sortides de l'OTAN crearien, òbviament, fortes tensions internacionals i malmetrien greument la imatge exterior d'Espanya, donant-li un caire d'instabilitat i d'imaduresa. La idea que es treballà des de la Moncloa al llarg de 1983 i 1984 fou que la inserció espanyola en les estructures occidentals, després de l'aïllament imposat per la dictadura franquista, ha d'abastar tots els terrenys. No sola-

¿Pot ser il·legal el referèndum?

Ara bé, tota l'estratègia governamental fou muntada, lògicament, per guanyar el referèndum, a favor de deixar les coses tal com són. I aquí és on s'inicien les dificultats, més serioses per a tothom, començant pel govern. Des del primer moment, les forces atlantistes, és a dir de centre i de dreta, afirmaren que aquesta consulta popular és una promesa feta pel PSOE als seus seguidors, la qual no té per què comprometre els altres partits que votaren a favor de l'ingrés i que no han canviat en res. Pitjor encara: segons alguns dirigents d'aquesta tendència, com Miquel Roca, el referèndum pot ser, fins i tot, il·legal i per tant recurrible. D'acord amb aquesta interpretació, la Constitució permet un referèndum consultiu, o sigui, que el govern demani el suport i l'opinió del poble abans de

prendre una decisió molt important, com pot ser aquesta.

En conseqüència, el referèndum tindria sentit si es convoqués per treure Espanya de l'OTAN i per forçar les corts a revocar una decisió majoritària, però no per ratificar un acord parlamentari aprovat amb tots els ets i uts, que és allò que al capdavant es proposa ara. Aquesta figura no existeix en l'ordenament jurídic espanyol, perquè les Corts actuen sobiranament, i els seus actes no poden ser ratificats. Qualsevol tribunal invalidaria el contingut jurídic de la

L'OTAN, en la saleta d'estar

Vicent Partal

El meu ordinador personal, innocent i elemental, per exemple, és en la famosa llista de productes afectats per la signatura del Cocom. Ja no el podré vendre a cap amic rus, sense sentir la por a la persecució fèrria per part del Pentàgon. Feu-vos-ho mirar. Potser la vostra cafetera, o el vostre magnetòfon estaran en les mateixes condicions.

No és del tot una broma, això. L'entrada de l'Estat espanyol al Comitè Coordinador per al Control Multilateral d'Exportacions és un signe més que l'OTAN no és únicament una colla d'exèrcits units, sota el mecenatge més o menys interessat del Pentàgon. L'OTAN és —representa— un model de societat.

El Cocom és un organisme internacional, amb seu a París, que es preocupa d'evitar que la tecnologia dels països capitalistes avançats siga traspasada, per la via simple de la compra, als enemics de l'est. Tots els aliats —tret d'Islàndia— més Japó, es sotmeten, així, a les indicacions que fa el pare Pentàgon: no vengueu això a tal país, i prou. Un concepte autoritarista de les relacions internacionals que, a més, no troba una justificació real perquè, sovint, és usat com a excusa per a fins molt menys clars.

Per exemple: la gran pressió sobre el govern espanyol perquè signés la Loapa atlantista tenia un nom concret: ATT, i una amenaça: no instal·lar la multinacional americana en sòl espanyol si no es signava el Cocom.

Curiosament, ningú no ha recordat que a pocs quilòmetres de València una altra fàbrica d'una importància tecnològica semblant —si no major— funciona de fa anys. Molt abans que ningú no sentís parlar del tractat en qüestió, a la Pobla de Vallbona instal·laren la IBM, i allà segueix.

I segueix en el mateix règim que es pensava instal·lar l'ATT, com una empresa exclusivament nord-americana. ¿Quina millor garantia volen els americans que no acabaran els seus productes en mans de països socialistes que el fet que siguem ells mateixos els qui controlen les exportacions? ¿I per què tant de rebombori ara amb l'ATT i no abans amb la IBM?

Es pot especular molt. Per exemple, amb la pertinença de Luis Solana, director de Telefònica, que és l'empresa més complicada en la maniobra, a la Trilateral. Per exemple, amb la, cada dia manifestada més clarament, voluntat de submissió de González a la Casa Blanca. Un González ferm fins a la crueltat amb els polisaris i submís i pidolaire de deu minuts d'entrevisteta, si us plau, amb Ronald Reagan.

I observeu, de passada, que en l'OTAN no tot són bombes i míssils. □

El govern llançà llavors la tesi de la «qüestió d'estat», i es posà a negociar amb les forces pro-atlantistes la participació. Per a Felipe González, guanyar el referèndum significa tancar definitivament la tremenda polèmica que durant més de quatre anys ha partit el país i ha entrebancat sistemàticament la seva política exterior. Perdre'l vol dir, en canvi, allargar aquesta perillosa situació i traspasar la patata calenta als governs successius... siguin del color que siguin. Per tant, interessa també els conservadors que els vots afirmatius a la permanència guanyen en el referèndum, i punt final.

Amb grans esforços, el govern guanyà diverses batalles internes i, per exemple, en el XXX Congrés del PSOE el partit donà llum verda a l'OTAN, a costa d'una duríssima polèmica, que dividí més encara el bloc socialista. La UGT s'arreglerà, oficialment i públicament, en contra de la permanència, i la cúpula socialista fou sotmesa a fortes pressions procedents de totes les bandes. No es pot dir que la fractura sòcio-política segueixi una línia determinada, perquè les opinions en aquest cas són molt individuals. Solament entre les forces comunistes, ecologistes, pacifistes, etc, hi ha unanimitat en contra de l'OTAN. La sortida de Fernando Morán, un encés europeista, i un atlantista tebi, del gabinet, a canvi de de Francisco Fernández Ordóñez, conegut per les seves inclinacions pro-nordamericanes i que votà sí a l'OTAN en 1981, fou deguda —tothom ho sap— a causa dels enfrontaments del primer amb l'ala més

consulta, i, segons com, podria prohibir-la;

La situació s'agreuja especialment quan Coalición Popular començà a dir, a través de Miguel Herrero, que, atés que el referèndum és un afer intern del PSOE (i del PCE), ells se'n desentenen i no participarien ni en la campanya ni en la votació. L'amenaça neguiteja profundament els dirigents socialistes, que, amb unes bases divisibles, sobre l'OTAN, necessiten del tot el vot de la dreta pro-aliancista per enfrontar-se al referèndum amb possibilitats d'èxit. Si la Coalición Popular i els nacionalistes recomanen l'abstenció als seus votants, els partidaris de sortir de l'aliança ho tenen guanyat.

Ratificació de l'adhesió espanyola a la CEE.

Dalt, el ministre Fernández Ordóñez, que va dir «sí» a l'OTAN, en 1981. Baix, Roca, per al qual el referèndum podria ser, inclús, il·legal.

J. M. MONTANER

pro-OTAN del govern, encapçalada pel ministre de Defensa, que representa, en aquest cas, els interessos militars.

Els partits podrien esclatar

A tot això, la dreta féu una passa més i advertí que l'interès de l'estat exigia, precisament, que el govern no convoqués el referèndum, per culpa de les duríssimes tensions polítiques que comportaria la seva celebració just en el moment d'entrar en la CEE i la recta pre-electoral. Això és cert: el referèndum pot fer esclatar no solament el PSOE, sinó altres partits de centre i de dreta amb importants nuclis antiatlantistes, i tant si tenen altres problemes com si no. Participar

en la campanya pro-OTAN vol dir polemitzar intensament al si del partit i, tot seguit (o al mateix temps), preparar les eleccions ben agermanats. Impossibles.

Si el govern hagués convocat el referèndum al començament del seu mandat, la cosa podria haver passat, però ara no. La Coalición Popular oferí llavors un pacte: que no es convoqui i, en compensació, aquests tres partits no utilitzarien l'argument en la campanya electoral. Tot i això, alguns dirigents conservadors sostenen obertament que els socialistes s'haurien d'empassar la seua promesa abans d'endinsar el país en un procés de conseqüències imprevisibles.

Accepten aquest punt de vista alguns prohoms del PSOE (el primer

fou Luis Solana), que suggeriren que la solució podria ser fondre el referèndum i les eleccions generals de 1986. El guanyador consideraria avallada la seva política de defensa, que es discutiria especialment durant la campanya electoral. Homes rellevants, com el basc Ricardo García Damborenea i el català Juli Busquets, antics adversaris de l'ingrés, ha abonat últimament aquesta sortida, però enfront seu ha sorgit un altre grup de personalitats socialistes, encapçalat per la senadora Francisca Sahuquillo, que demana la convocatòria del referèndum i el no a l'OTAN.

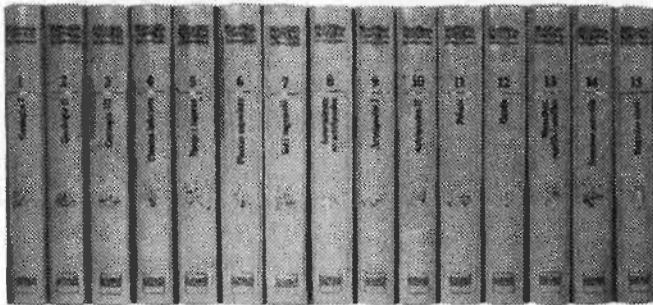
Malgrat tot, tant la posició oficial del govern, com la de l'executiva federal del PSOE, continua sent la mateixa del 1984: es convocarà el referèndum al marge de les eleccions i es demanarà el sí a la permanència en l'OTAN. En canvi, no hi ha hagut manera de fixar-ne la data, ni el sentit de la pregunta. Aquest darrer fet té molta importància, ja que una de les fórmules proposades és que la consulta es faci sobre la política global de defensa i la política exterior del govern socialista, pregunta que, òbviament, taparia el debat atlantista.

Felipe González encara creu que el referèndum es pot guanyar bé. És cert que la diferència entre partidaris i contraris de la permanència ha disminuït, però les enquestes indiquen que els segons encara són més nombrosos. El govern té possibilitats de perdre, i aquesta evidència ha alarmat molt els governs aliats. D'una banda, el president Reagan i el canceller Khol (almenys) no han vacil·lat a l'hora de pressionar Manuel Fraga perquè col·labori amb el govern. Res de desentendre's del problema. I en la celebren reunió del tres d'octubre ningú no dubta que Fraga oferí una posició més flexible, a canvi del silenci de TVE sobre el seu passat franquista. Ara bé, aquesta mateixa impaciència dels governs aliats els ha duts cap a incidències i indiscrecions tan greus com les demostrades en la XX-XI Assemblea Parlamentària de l'OTAN, a San Francisco, de situar els representants socialistes espanyols en una posició molt incòmoda.

Espanya pot sortir de l'OTAN, i no passaria res. Ningú no li demana que hi entrés. El que no seria permès seria l'ingrés a l'altre bloc militar. Un referèndum és un fet insòlit en la història de l'Aliança Atlàntica. Si l'opinió pública espanyola es decantés a

HISTÒRIA NATURAL

dels Països Catalans

Director de l'obra:
Ramon Folch i Guillèn

La **Història Natural dels Països Catalans** és una obra de redacció col·lectiva que compta amb aportacions de quasi un centenar de professionals de la biologia i de la geologia, inscrits en totes les branques de la recerca corresponents a aquests àmbits. És una obra enterament inèdita, un producte seriós que basa la seva atracció en l'interès real d'allò que diu i en l'il·lustració de qualitat amb què es complementa.

- 15 volums.
- 7.000 pàgines de text.
- 8.000 il·lustracions,
dibuixos, mapes, esquemes i fotografies inèdites.

L'apassionant espectacle de la natura presentat tan suggestiu com és i explicat clarament pels qui han après d'interpretar-lo.

Enciclopèdia Catalana

Avgda. Diagonal, 357-08037 Barcelona

Desitjo rebre més informació de la *Història Natural dels Països Catalans*

Nom _____
Adreça _____
Població _____
Telèfon _____

18

favor de la sortida, seria un colp molt dur al prestigi de l'organització i, sens dubte, tindria un seriós impacte en uns altres països membres amb amplis moviments pacifistes, com són ara Holanda o Bèlgica. Si més no els països aliats, hereus directes de la II Guerra Mundial, tenen una visió molt diferent de l'Aliança que no pas els espanyols, apartats aquests del procés europeu de la postguerra i amb els Estats Units donant suport descarat a la dictadura franquista. Aquí no s'han de pagar favors rebuts.

Amb el seu partit i el govern dividits, amb l'oposició revoltada i enfurismada per haver de participar en una jugada-parany que ella no ha fa-

Herrero de Miñón, en la foto amb Fernando Suárez, afirma que el referèndum és un problema del PSOE.

bricat, amb duríssimes pressions perquè no convoqui el referèndum i amb els governs aliats al damunt, Felipe González només té una escapatorià possible: canviar el sentit actual del sondeig, convèncer l'opinió pública i guanyar amb netedat la consulta a favor de la permanència. Per això, acceptar un debat parlamentari monogràfic sobre defensa i seguretat. És una bona tribuna per utilitzar a fons el carisma que li queda i els mitjans de comunicació i arrossegat els vots a favor del seu decàleg. Si no convences, podria ser el seu final com a governant. I de qualsevol manera, el cost polític serà enorme, incalculable, d'una banda o de l'altra, sobretot si es té en compte que tot plegat es podria haver solucionat al començament del mandat socialista sense tantes tensions, si no fos pels dubtes, els girs, els enfrontaments i les vacil·lacions dels primers anys del govern de Felipe González. □